

DE JAARLIJSCHE AANWAS VAN ONZE POPULIEREN

door

Dr. G. HOUTZAGERS.

In het Mei-nummer van dit tijdschrift maakt Dr. A. Sprangers bezwaren tegen het door bij berekende cijfer van $\pm 80.000 \text{ m}^3$ als jaarlijksche gemiddelde aanwas van het Nederlandsche populierenbosch.

Nu moet worden toegegeven, dat dit cijfer inderdaad niet het resultaat is van een opname, over het geheele land verricht door deskundige opnemers. Maar toch meen ik, dat in dit geval, bij de hier gevolgde werkwijze, de werkelijkheid wel zeer dicht is benaderd, temeer wijl wij zelf in het geheele onderzoek vrij sterk de hand hebben gehad. In de eerste plaats heb ik uit eigen ervaring en die van mijn diverse deskundige medewerkers nauwkeurig uitgezocht de 267 gemeenten, waar de populierencultuur inderdaad als cultuur van beteekenis is te achten.

Ongetwijfeld zijn er nog talrijke gemeenten, die niet in de telling zijn begrepen en waar men ook populieren aantreft, echter niet zulke, waar de verbouw *eenigen* invloed heeft op de jaarlijksche productie. Ik zou bijv. geen kans zien er nog 50 gemeenten bij te zoeken, die geregeld jaarlijks een 20 à 25 m^3 populierenhout per gemeente op de markt brengen.

De grond is in deze gemeenten ook minder geschikt voor de populieren en ook al staan er nog al wat boomen, ze produceeren geen hout van eenige beteekenis.

En een 50 gemeenten van 20 m^3 per jaar zouden ten slotte nog maar opleveren 1000 m^3 . Dit heeft dus op het globale cijfer van 80.000 m^3 *geen* invloed.

Dan de telling zelve! De populier, die veruit het meest als laanboom langs de wegen en perceelsgrenzen voorkomt, die, waar men hem in boschverband aantreft, gemiddeld een 160 à 165 boomen per ha oplevert of vaak nog minder, is gemakkelijker te tellen dan eenige andere houtsoort. De lengte der beplante strooken wordt gedeeld door den gemiddelden afstand, de oppervlakte der boschperceelen door de gemiddelde ruimte per boom en in zeer korten tijd is men met een gemeente klaar. Wie — zooals wij — verschillende gemeenten aldus heeft opgenomen, zal mij moeten toestemmen, hoe vlug men voor deze soort een gemeente kan afwerken.

Wij hebben bovendien alle gemeentebesturen gevraagd om *nauwkeurige* gegevens en verzocht om, indien zij deze *niet* konden verschaffen, ons dit dan te willen berichten. Wij zouden er dan door ons plaatselijk personeel zelf voor zorgen. Verschillende gemeenten hebben ons dit dan ook inderdaad verzocht en hier verrichtten wij de opname zelf.

Eindelijk hadden wij voor verscheidene gemeenten nog een goede controle aan de ons welwillend ter inzage verstrekte gegevens van het Staatsboschbeheer, uit de enquête van 1928 en vooral ook aan de thans door ons gevraagde specificatie over de verschillende vormen. Wanneer wij bijv. uit een gemeente in de Betuwe opgaven zouden ontvangen van een groot aantal *P. angulata* of *P. marilandica*, wisten we, dat dit niet kon kloppen en kwamen zelf ter plaatse nog eens controleren.

Trouwens bij het doorlezen van het verzamelde materiaal — dat in boeken ingebonden alles nog ter beschikking van belangstellenden ligt — komt men vanzelf tot de conclusie, dat hier, door samenwerking tusschen gemeentebesturen en deskundige opnemers, van deze houtsoort een collectie cijfers en bijzonderheden is bijeengebracht, die wel degelijk statistische waarde hebben.

Nu wil ik geen oogenblik beweren, dat in de 267 getelde gemeenten precies 194.052 populieren staan en geen 194.053 of zelfs geen 195.000. Ook niet, dat er in verschillende gemeenten mogelijk niet eens een paar honderd boomen zijn vergeten of weer in andere enkele honderden teveel opgegeven. Doch wel, dat dergelijke afwijkingen hier toch niet van dien aard zijn, dat het totaal procentisch een groot verschil zal kunnen vertoonen. Daarvoor is aan het verzamelen van deze gegevens te veel zorg, tijd en moeite besteed.

En nu de groei van 1 m³ in 25 jaren. Ook dit cijfer is geen globale schatting, doch het resultaat van een groot aantal metingen, gecontroleerd aan de cijfers van een 10-tal populierenkweekers- en handelaren. Bovendien een cijfer, dat een ieder nog elken dag kan controleren. En dan zal men in de gemiddelde populierengebieden zelf overal weer kunnen constateeren, dat hier een boom van 25 jaar gemiddeld 1 m³ inhoud heeft. Er zijn gebieden waar die inhoud eerder wordt bereikt. Ik heb hierop ook gewezen op pag. 14 en op pag. 141 zelfs een *Populus gelrica* beschreven, die op 31-jarigen leeftijd zegge en schrijve 6 m³ inhoud had. Op pagina 15 worden ook nog de zeer hoge cijfers uit de — eveneens door mij bezochte — populierengebieden in de Rijnpalts genoemd, die nog heel wat uitsteken boven de cijfers van Dr. Apeldorn. Er wordt op gewezen, dat het door verbetering en rationalisering van deze cultuur in de toekomst ongetwijfeld mogelijk zal zijn in 20 jaar en

misschien nog in korteren tijd een kubieke meter hout per boom te produceeren. Doch dit zijn alle cijfers nog buiten het bereik van *heden*.

Zooals thans de stand van de cultuur is, wordt hier te lande in 20 jaren gemiddeld *geen* kubieke meter geproduceerd, doch heeft men hiervoor nog ongeveer 25 jaar noodig. Was het twintig jaar, dan zou de gemiddelde aanwas rond 100.000 m³ zijn. Dus één of twee jaren verschil — wat in dit geval al heel veel is — heeft ook nog geen grooten invloed op het totale cijfer, althans niet bij het groote verschil, dat er bestaat tusschen 80.000 en 150.000 m³. Wel is het van belang er hier nog even de aandacht op te vestigen, dat ik er meermalen op heb gewezen, dat het cijfer van 80.000 m³ *voorzichtig* is berekend. Dat wil dus zeggen dat het eerder wat hooger zal zijn dan lager. Wat voor een dergelijke berekening m.i. ook noodzakelijk is.

Om nu nog even op de door Dr. Sprangers genoemde 150.000 m³ te komen, dient het volgende opgemerkt.

Dr. Sprangers deelt ons hier mede, dat het cijfer van 150.000 m³ rechtstreeks afgeleid is uit den werkelijk plaats gevonden „meer-uitvoer” volgens de authentieke gegevens van het Centraal bureau voor de Statistiek, uit het gebruik in de klompenfabricage, van de lucifersfabrieken en het overige gebruik.

Maar..... klopt dit wel geheel met de overige door Dr. Sprangers in „De Economische beteekenis van het bosch voor Nederland” verstrekte gegevens? Volgens deze cijfers vind ik dat de *gemiddelde* uitvoer van populierenhout in de periode 1923/1931 ongeveer 36.000 m³ per jaar bedroeg.

Daaronder begrepen de abnormaal sterke uitvoer — vooral naar België — in de jaren 1928/1930.

Schakelt men deze uit, dan was de gemiddelde uitvoer in die periode slechts 22.000 m³, terwijl deze in de jaren na 1931 gemiddeld slechts 7000 m³ bedroeg.

Dit laatste cijfer is natuurlijk een crisiscijfer, dat in de berekening niet kan gelden, doch evenmin de topcijfers 1928/1930, toen de uitvoer in 1930 zelfs steeg tot 73.400 m³. Neemt men de periode 1923 tot en met 1934 met 3 abnormaal hooge en 3 abnormaal lage jaren, dan komt men op gemiddeld slechts 28.300 m³. Telt men hierbij op de door Dr. Sprangers genoemde 8000 m³ voor de lucifersfabrieken en 40.000 m³ voor de klompenindustrie, zoo verkrijgt men totaal, met uitschakeling van de abnormale jaren, 70.000 m³ en indien men deze mede in de berekening betreft 76.300 m³. Hierbij komt dan nog het hout voor kratten en kisten en bouwhout, wat echter, vergeleken met de andere gebruiksdoeleinden, geen groote rol speelt.

Resumeerend zouden dus ook de cijfers van Dr. Spran-

gers zelve, eigenlijk niet veel hooger kunnen komen dan 80.000 m³, wat dan volledig zou kloppen met den jaarlijkschen aanwas. Nu kan men aan deze cijfers uit den aard der zaak slechts een betrekkelijke waarde toekennen, wijl zij in een te abnormale periode vallen, doch in de boven berekende 70.000 m³ is deze toch eenigszins geëlimineerd.

Het wil mij daarom voorkomen dat de genoemde 150.000 m³ eigenlijk gebaseerd op de door Ds. Sprangers gemaakte opmerking, dat, naar in handelskringen wordt *aangenomen*, de cijfers van de Statistiek te laag waren en de uitvoer inderdaad belangrijk hooger, waarbij men zelfs spreekt van 100.000 m³ per jaar. Voegt men hierbij de 8000 m³ voor lucifers, 40.000 m³ voor klompen en een paar duizend m³ voor andere doeleinden, zoo komt men op het opgegeven cijfer van 150.000 m³.

Maar dit is dan niet zoo zeer gefundeerd op de authentieke cijfers van het Centraal bureau, als wel op *veronderstellingen* in houthandelskringen!

De authentieke cijfers voeren ons dichter bij de nu langs geheel anderen weg berekende hoeveelheden van den jaarlijkschen aanwas. Dit is misschien toevallig, maar toch van voldoende belang om er even de aandacht op te vestigen.
